

Torsdagen den 16 januari

Kl. 14.00

§ 1 Om innebörden av neutralitetsförbehåll i avtal med den s. k. oljeklubben

Herr utrikesministern ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr *Olof Johanssons* i Stockholm (c) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 10, och anförde:

Herr talman! Herr Olof Johansson i Stockholm har frågat mig på vilket sätt ett neutralitetsförbehåll i anslutning till avtalet med den s. k. oljeklubben – som numera har beteckningen IEP – skyddar tilltron till den svenska neutralitetspolitiken, när medlemslandet USA:s utrikesminister kräver, att konsumentländerna inom IEP skall uppträda med gemensamt energipolitiskt program och som en enhet innan en konferens med producentländerna blir meningsfull och samtidigt hotar med våld mot oljeproducenterna för att säkra oljeförsörjningen.

Jag vill först erinra om innehållet i den svenska neutralitetsförklaringen. Den lyder: "Den svenska regeringen förutsätter, att deltagandet i avtalet angående det internationella energiprogrammet ej hindrar Sverige från att vidta de åtgärder som regeringen anser nödvändiga för att fullfölja landets traditionella neutralitetspolitik." En förklaring av motsvarande innebörd avgavs av de två övriga neutrala länder, Schweiz och Österrike, som anslöt sig till programmet.

Ett deltagande i energiprogrammet innebär inte några åtaganden som strider mot vår neutralitetspolitik. Om några nya förpliktelser – utöver dem vi åtagit oss i arbetet – skall åläggas medlemmarna måste beslut härom fattas enhälligt. Skulle en situation uppstå där vi bedömer att deltagande i samarbetet skulle vara oförenligt med vår neutralitetspolitik har vi genom neutralitetsförbehållet klart givit till känna att vi måste ställa oss utanför. Det finns ingen anledning att nu spekulera om hur en sådan situation skulle kunna se ut.

Energiprogrammet förutsätter ett nära samarbete med oljeproducentländer och u-landskonsumenter. Från svensk sida har vi hela tiden fäst stor vikt vid detta samarbete. Vi kommer självfallet att verka för att det sker i en positiv anda och att ett nära och förtroendefullt samarbete skapas som undviker konfrontation.

Slutligen bör framhållas att en anslutning till energiprogrammet kommer att stärka vår försörjningstrygghet i en krissituation där fördelningen sker automatiskt utan politiska beslut eller politiska krav. Detta synes positivt påverka våra möjligheter att föra en strikt neutralitetspolitik.

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om innebörden av
neutralitetsförbe-
håll i avtal med den
s. k. oljeklubben*

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om innebörden av
neutralitetsförbe-
håll i avtal med den
s. k. oljeklubben*

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Andersson för svaret på min fråga.

Bakgrunden till att jag ställde frågan är tvåfaldig: dels de uppmärksammade uttalanden som gjorts av den amerikanske utrikesministern främst i en intervju i *Business Week* för ett tag sedan med instämmande från den amerikanske presidenten i en intervju i *Times Magazine*, dels det förhållandet att skeendet på detta område går utomordentligt fort. Det pågår ju hela tiden överläggningar inom IEA, tidigare ECG, för att få fram det program (IEP) som man vill skapa på olika områden och för att uppnå ett enhetligt uppträdande.

Jag har i och för sig ingen kommentar att göra till det neutralitetspolitiska förbehållet såsom det är återgivet i svaret. Självklart har Sverige även möjlighet att säga ja eller nej till nya bestämmelser som tillförs avtalet. På dessa punkter är vi eniga. Men jag tycker att det finns all anledning att diskutera de komplikationer som kan uppstå, när dominerande medlemsländer inom en organisation som vi tillhör börjar göra egna markeringar, och på vilket sätt då förtroendet för den svenska neutralitetspolitiken påverkas.

Ett sätt – och där vill jag ställa en fråga till utrikesministern – är naturligtvis att man direkt från svensk sida markerar att vi inte delar den uppfattning som framgår av innehållet i sådana uttalanden. Det är dock svårt att som medlem av en sådan här grupp, där USA har tillskansat sig ett mycket stort inflytande inte bara på grundval av sin oljeimport utan också för egen *producerad* konsumtion, gardera sig mot överlagda yttranden som kan tolkas så att vi i Sverige blir medansvariga, om vi inte tar avstånd från dem.

Det intressanta är vilka ambitioner och vilka syften USA och andra ledande oljeproducentländer har med IEP. Kissinger anser i intervjun i *Business Week* det vara självklart att oljekonsumenterna har ett energipolitiskt handlingsprogram och att länderna skall uppträda som en enhet. I ett tal i Chicago den 14 november 1974 säger han: "IEA är det första resultatet av våra strävanden. Men endast grunden för våra strävanden är nu lagd." IEP är således basen och fundamentet för ett vidare samarbete. Det uttalandet blir särskilt intressant sedan intervjun i *Business Week* publicerats.

Jag vill alltså ställa frågan: Hur tänker utrikesministern och den svenska regeringen markera ett avståndstagande från de amerikanska uttalandena angående oljesamarbetet som åsyftas i min fråga?

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Först vill jag slå fast att Sverige inte kan åläggas några sådana förpliktelser i denna organisation som vi inte själva är med på.

När det gäller herr Olof Johanssons i Stockholm fråga hur den svenska regeringen ser på det uttalande som den amerikanske utrikesministern har gjort vill jag bara säga att den svenska regeringen bestämt avvisar alla tankar på en konfrontation som skapar motsättningar och i sista

hand skulle kunna leda till våld. Vi anser det därför också felaktigt att ens i hypotetisk form föra resonemang om sådana möjligheter.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på att energiorganet skall främja samarbetet mellan konsument- och producentländerna och inte driva fram någon konfrontation. Jag har så goda förbindelser med de flesta länder i denna organisation att jag kan säga att flertalet medlemmar har samma uppfattning. Det ger en ganska god säkerhet för att inte detta konsumentensamarbete skall leda till konflikter med producentländerna.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för hans klara avstånds- tagande från utrikesminister Kissingers uttalande. Samtidigt vill jag erin- ra om vad utrikesministern sade i vår debatt i november förra året att innan överenskommelsen träffas får vi tillfälle att diskutera olika saker i riksdagen. Jag har tagit fasta på det uttalandet, och det är bl. a. därför jag har ställt min fråga.

Händelseutvecklingen i detta sammanhang är emellertid så snabb att det finns betydande risker för låsningar i konkreta sakfrågor, som i och för sig hör till industridepartementets och handelsdepartementets om- råden men som kan vara kopplade till vitala utrikespolitiska aspekter. Det är utomordentligt viktigt att vi får en diskussion om dessa saker, inte minst därför att just samarbetet mellan oljeproducenter och olje- konsumenter såsom det slutligen tolkas inom IEP har getts högsta prio- ritet. Det betyder att de konkreta lösningarna kommer att utvecklas och fullföljas innan riksdagen har möjlighet att diskutera ratificeringen. Pro- positionen framläggs den 20 mars, och debatten i riksdagen kommer först senare.

Jag utgår ifrån att utrikesministern håller med mig om att vi måste föra debatten om samarbetet mellan oljeproducenter och oljekonsumenter i *det här skedet* för det är långtifrån självklart att USA låter sig nöja med de positiva samarbetstoner som utrikesministern här gör sig till tolk för. Kärnan i hela budskapet från den amerikanska statsledningen är ju att man inte nöjer sig med detta utan ser oljesamarbetet som ett sätt att pressa oljeproducenterna till vissa koncessioner.

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Frågan om vår anslutning till energiorganet kommer ju att föreläggas riksdagen. Några bindningar i förväg av väsentlig betydelse kommer inte att ske. Självklart kommer Sverige att delta i ett samarbete med producentländerna, det som förbereds och det som OPEC i varje fall i december månad förklarade sig positivt inställd till. Där deltar vi i ett förberedelsearbete i den anda som jag har redovisat.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Jag vill bara för protokollet nämna vad som för närvarande

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om innebörden av
neutralitetsförbe-
håll i avtal med den
s. k. oljeklubben*

pågår i Paris och på andra håll. Överläggningar förs om ett långsiktigt energipolitiskt handlingsprogram och om hur man skall uppträda gentemot de oljeproducerande länderna. Det pågår vidare överläggningar om oljemarknaden och krissystemet. Sverige är representerat i alla dessa olika grupper.

Jag utgår ifrån att vi i samband med de energipolitiska avgörandena här i riksdagen kommer att få oss förelagda vissa ställningstaganden som svenska representanter har gjort i det sammanhanget, men där enligt min uppfattning också utrikespolitiska aspekter måste komma in på ett mycket tidigt stadium och diskuteras öppet här hemma, innan läsningar sker i de enskilda kommittéerna. Det är därför jag ställt frågan till utrikesministern och inte till något annat statsråd. Jag räknar med att utrikesministern delar min uppfattning på denna punkt så att vi inte i slutet av mars står inför fullbordat faktum och befinner oss i den situationen, att vi riskerar en hård konfrontation med de oljeproducerande länderna framöver.

En befogad fråga i det sammanhanget måste vara: Är Sverige berett att avstå från att delta i mötet med de oljeproducerande länderna, om det visar sig att detta skulle leda till konfrontation?

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Det finns i Paris för närvarande en representant för UD som deltar i det förberedande arbetet och som vi har direkt kontakt med. Jag kan försäkra herr Johansson att vi noga följer denna fråga. Vi kommer icke att göra några bindningar som inte står i överensstämmelse med svensk neutralitetspolitik och svenska intressen.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c):

Herr talman! Jag vill bara till sist framföra den enligt min mening inte oväsentliga aspekt som vi bl. a. diskuterade när EG-samarbetet var som mest aktuellt, nämligen att förtroendet för den svenska neutralitetspolitiken ju inte beror enbart på de rent faktiska, juridiska, folkrättsliga förbehåll som Sverige gör i förhållande till ett avtal, utan också på hur Sverige deltar i den diskussionen och det intryck som skapas hos allmänheten av det samarbete i vilket Sverige deltar som en av medlemmarna. Det tycker jag är en oerhört viktig och väsentlig fråga, som jag hoppas att utrikesministern och hans medhjälpare bevakar ordentligt med tanke på den ganska avslöjande diskussion som har förts i Business Week och Times Magazine ävensom vid den presskonferens som hölls på Martinique, efter bl. a. de amerikanska och franska statschefernas möte där. Det kvarstående intrycket från den presskonferensen är ändå att man från amerikansk sida anser att IEP skall användas som ett påtryckningsmedel och alltså inte för samarbete.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2 Om Sveriges diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnam, m. m.

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om Sveriges
diplomatiska
förbindelser med
Republiken
Sydvietnam, m. m.*

Herr utrikesministern ANDERSSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara herr *Hermanssons* (vpk) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna frågor, nr 13 resp. 14, och anförde:

Herr talman! Herr Hermansson har frågat mig när regeringen avser att erkänna Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering och upprätta fullvärdiga diplomatiska förbindelser med densamma.

Herr Hermansson har vidare frågat mig, om jag vill deklarerat, att regeringen officiellt brutit med Thieuregimen i Saigon och att varje förbindelse med denna regim upphört.

Dessa frågor behandlades nyligen i utrikesutskottets betänkande nr 10 år 1974. I betänkandet framhölls att med hänsyn till de förhållanden som råder i Sydvietnam kan man tills vidare inte anse, att någondera av de båda administrationerna kan företräda staten Sydvietnam enligt folkrättens regler.

Regeringen delar denna uppfattning, som bygger på Parisavtalets bestämmelser. Parisavtalet erkänner existensen av två jämbördiga parter i Sydvietnam, vilka genom en i avtalet angiven procedur skall ersättas av en enda nationell regering. Under övergångsperioden i väntan härpå existerar de båda parternas administrationer sida vid sida och behärskar var sitt område. Svenska regeringen kan i detta läge inte hävda, att en av dessa administrationer ensam företräder staten Sydvietnam och kan påta sig denna stats internationella åtaganden. Detta skulle icke stå i överensstämmelse med den av de båda sydvietnamesiska parterna i Parisavtalet godkända proceduren för bildande av en laglig och allmänt erkänd sydvietnamesisk regering på grundval av fria och demokratiska val. Därför anser sig regeringen icke i folkrättslig mening kunna erkänna PRR som Sydvietnams regering.

Av det sagda framgår emellertid också att vi ej heller kan erkänna administrationen i Saigon som Sydvietnams regering. Vi upprätthåller inga diplomatiska förbindelser med denna administration och vänder oss mot dess anspråk på att ensam företräda Sydvietnam i internationella sammanhang.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Mina två frågor har både en historisk och en dagsaktuell bakgrund.

Det vietnamesiska folket har under lång tid tvingats föra en hård och offerfylld kamp för sitt nationella oberoende. Parisavtalet om Vietnam – vars tvåårsdag vi snart skall högtidlighålla – var en stor framgång för det vietnamesiska folket. Det var ett svårt nederlag för USA-imperialismen och dess hantlangare i Thieuadministrationen.

Under hela den tid som gått sedan Parisavtalet undertecknades har Saigonjuntan, stödd och manipulerad av de härskande kretsarna i USA,

fortsatt sina operationer mot de befriade områdena. Man har vägrat att efterkomma avtalets bestämmelser. Mer än 250 000 personer hålls som politiska fångar. Anhängare av FNL och av den tredje kraften förföljs. Det är ingen överdrift att säga att marionetterna i Saigon bryter mot varje punkt i Parisavtalet. PRR har tvingats värna sitt territorium och slå tillbaka. Det är helt klart att det är USA-imperialisternas och Saigonjuntans förbrytelser mot Parisavtalet som gör att kriget i Sydvietnam fortfarande pågår. Det är därför nödvändigt att kräva att USA:s regering fullständigt och definitivt upphör med varje militärt engagemang och varje inblandning i Sydvietnams angelägenheter. Detta krav är desto viktigare mot bakgrunden av planer i USA på en ökad inblandning i Vietnam och president Fords direkta hot mot Demokratiska republiken Vietnam – Nordvietnam. Det är också nödvändigt att Thieuregimen internationellt isoleras. Det är en förutsättning för fred i Vietnam att Thieuregimen försvinner och ersätts med en regering i Saigon som är beredd att tillämpa Parisavtalet.

Solidariskt stöd till PRR är å andra sidan det bästa sättet att främja Sydvietnams utveckling och trygga dess nationella oberoende. Ett erkännande av PRR som Sydvietnams rättmätiga regering är här ett viktigt bidrag. PRR uppfyller enligt vår mening de krav som från svensk sida formellt brukar anföras som villkor för erkännande av en regering. Man kan inte, som den svenska regeringen gör, likställa PRR och Thieuregimen. PRR vill följa Parisavtalet. Thieuregimen vill bryta och bryter mot Parisavtalet. Man kan inte jämställa offret och mördaren. Förutsättningen för att Parisavtalet skall följas är att Thieuregimen försvinner. Har utrikesministern någon annan mening om den frågan?

Samtidigt som jag tackar för svaret vill jag beklaga att utrikesministern här i dag inte kunnat meddela att Sverige upprättar fullvärdiga diplomatiska förbindelser med PRR. Det kan emellertid bara vara en tidsfråga.

Vad gäller förbindelserna med Saigonjuntan har jag som ett framsteg noterat vad som hänt. Regeringen bör emellertid fullfölja detta genom att deklarerat att den officiellt brutit med Thieuregimen i Saigon. Detta är ju den internationellt brukliga formen.

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Jag skall inte fortsätta diskussionen om erkännande av PRR; jag hänvisar till mitt svar och till den debatt som helt nyligen hölls i denna kammare, då beslut fattades.

Vad beträffar den sista frågan, om avbrytande av de diplomatiska förbindelserna med Saigonregimen, måste ju herr Hermansson medge, att mitt svar säger ut att vi formellt har brutit förbindelserna med Saigonregimen. Vi erkänner den inte och vi har inga diplomatiska förbindelser med den.

Att vi inte har gjort något stort, dramatiskt politiskt utspel om detta beror på att ett sådant utspel skulle ha kunnat uppfattas som om vi verkligen under senare år hade haft sådana diplomatiska förbindelser

med Saigonregimen. Alla vet ju att det är många år sedan vi hade det. Därför har undan för undan – framför allt under det senaste året – det hela trappats ner på administrativ väg, och nu är det ett faktum att vi inte har förbindelser med Saigonregimen.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag noterar med mycket stor tillfredsställelse att utrikesministern nu, för första gången, på regeringens vägnar gör den offentliga deklarationen att den svenska regeringen har brutit med Saigonregimen. Därmed har han svarat positivt på en av de bägge frågor som jag ställde.

Vad gäller erkännande av PRR, som den andra frågan avser, vill jag än en gång påpeka att man enligt min mening inte kan likställa de bägge regimerna. Thieu bryter ju hela tiden mot avtalet i Paris och vill inte erkänna detta. En helt annan sak skulle det vara, om det upprättas en regering i Saigon som följer Parisavtalet. För att befordra en sådan utveckling, som är i Vietnams intresse och i världsfredens intresse, bör Sverige erkänna den av de bägge regeringar som är omnämnda i Parisavtalet som vill fullfölja detta avtal – och det är just PRR.

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill bara erinra herr Hermansson om att både DRV och PRR erkänner existensen av Saigonadministrationen. Man slåss på PRR-sidan för att internationellt, i fackorgan osv., bli jämställd med Saigonregimen och vill att utomstående – även Sverige – skall acceptera denna, som man själv säger, dualitet i maktförhållandena i Sydvietnam. Där finns alltså två administrationer.

Eftersom Sverige bara erkänner stater, kan vi i det här läget inte anse att någon av de administrationer som behärskar var sitt område kan representera staten Sydvietnam.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Man brukar hänvisa till folkrätten och till de regler som internationellt tillämpas när det gäller erkännande av regeringar, men då vill jag erinra om det faktum att det finns 43 stater som har erkänt PRR som Sydvietnams verkliga regering. Följer då dessa 43 regeringar inte vad den internationella rätten föreskriver? Bryter de rent av mot denna rätt?

Är det inte i stället så att det kan finnas olika meningar om hur de internationella reglerna skall tillämpas? Olika meningar kan till en tid alltid finnas när det gäller nytillkomna regeringar, särskilt i en sådan situation som i södra Vietnam. Jag vill understryka att det finns många medborgare i vårt land – jag vågar faktiskt säga en majoritet – som hävdar att PRR bör erkännas som den rättmätiga regeringen i södra Vietnam. Det är ett sätt från vår sida att befordra att reglerna i Parisavtalet någonsin skall komma att tillämpas i Vietnam.

Jag vädjar till regeringen att ompröva sitt ställningstagande på den här punkten.

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om Sveriges
diplomatiska
förbindelser med
Republiken
Sydvietnam, m. m.*

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om planerna på ett
system med
definitiv källskatt*

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Det är riktigt att många stater har erkänt PRR. Ännu fler har erkänt Saigonregimen. Jag vill inte här diskutera i vad mån de som har erkänt dessa regeringar följer den internationella folkrättens regler. Men jag vill hävda att många av staterna erkänner regeringar efter andra principer än Sverige, närmast efter politiska grunder; det gör inte Sverige.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Det är riktigt att det finns ett antal regeringar som fortfarande erkänner juntan i Saigon och har diplomatiska förbindelser med denna. Det är ett ungefär lika stort antal som antalet regeringar som erkänner PRR. Det kan skilja på en eller annan stat mer i det ena eller andra fallet, men det är något över 40 stater i bägge fallen. Skillnaden är ju att det tidigare var ett mycket större antal regeringar som erkände Saigonregimen. Det är ett antal som fortfarande gör det, men undan för undan har den ena regeringen efter den andra i stället erkänt PRR som den rättmätiga regimen i södra Vietnam. Jag menar att det är den progressiva linje som Sverige också måste följa.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om planerna på ett system med definitiv källskatt

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Sjöholms* (fp) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 3, och anförde:

Herr talman! Herr Sjöholm har frågat mig om regeringen övergivit planerna på att införa ett system med definitiv källskatt.

Utredningen om definitiv källskatt lämnade sitt betänkande (SOU 1972:11) Förenklad löntagarbeskattning i februari 1972. Utredningens förslag innehöll principiella riktlinjer för ett förenklat system för löntagares beskattning, avsedda att ligga till grund för en fortsatt diskussion på området. Remissutfallet var nästan genomgående negativt. De fortsatta övervägandena har gett vid handen att införandet av en renodlad definitiv källskatt kräver andra materiella skatteregler än som för närvarande gäller. Denna fråga kan därför aktualiseras bara i samband med en djupgående skattereform av det slag 1972 års skatteutredning har utarbetat. Det slutliga ställningstagandet till en definitiv källskatt får således anstå till dess utredningen lagt fram sitt slutförslag.

Frågan om förenklad beskattning för vissa grupper av skattskyldiga, t. ex. pensionärer, kan däremot prövas tidigare. RS-utredningen har i sitt betänkande Rationalisering av skatteadministration, som avlämnats i juli 1974, lagt fram förslag härom. Detta betänkande övervägs för närvarande inom finansdepartementet.

*Om ransonering av
vissa baslivsmedel
för att lindra
verkningarna av
hungersnöden i
världen*

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Tack för svaret, som det inte finns någon anledning att anmärka på. Det är bra att finansministern säger att man skall fortsätta arbetet med att få fram ett system med definitiv källskatt och att man kan gå stegvis och kanske genomföra det för pensionärerna innan man kan göra det för övriga. Jag förstår mycket väl svårigheterna med detta, men vi har ju redan för sjömän en definitiv källskatt, och den fungerar såvitt jag vet bra.

Fördelarna med systemet vore naturligtvis att svenska folket skulle bli befriat från bekymren med att deklarerera och att staten skulle tjäna en massa pengar genom att inbespara en mängd taxeringsfunktionärer. Jag är glad att höra att arbetet fortsätter.

Slutligen skulle jag vilja vädja till statsrådet att kröna sin lysande bana som finansminister – det omdömet kan vi vara eniga om oavsett partitillhörighet – genom att lyckliggöra svenska folket med ett rättvist skattesystem, för ett sådant har vi inte.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om ransonering av vissa baslivsmedel för att lindra verkningarna av hungersnöden i världen

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Sjöholms* (fp) i kammararens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 4, till herr handelsministern, och anförde:

Herr talman! Herr *Sjöholm* har frågat handelsministern om en här i landet genomförd ransonering av vissa baslivsmedel väsentligt skulle öka våra möjligheter att lindra verkningarna av hungersnöden i världen och – om så är fallet – om vi då inte skyndsamt bör införa en sådan ransonering.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Den effektivaste insatsen Sverige kan göra för att medverka till att förbättra livsmedelsförsörjningen i världen är att stödja arbetet på att öka livsmedelsproduktionen i utvecklingsländerna och bidra till att förbättra distributions- och lagringsmöjligheter i dessa länder.

Inte ens en hård ransonering av livsmedel i Sverige med de kostnader och andra olägenheter som skulle vara förknippade med en sådan åtgärd skulle nämnvärt bidra till att lindra verkningarna av hungersnöden i världen.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Det här är en fråga av litet andra dimensioner än den förra.

Jag tackar jordbruksministern för svaret, som består av två delar. Den ena innebär att det här är ett arbete på lång sikt – visst är det så. Men

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om bättre skörde-
skadeskydd*

det gäller också att rädda dem som håller på att dö av svält just i dag och kanske i morgon. De har ju inte mycket glädje av om man avskaffar fattigdomen i u-länderna – de har då redan dött av hunger och svält.

Jag kan ta ett mycket enkelt exempel. Om det ligger en människa och håller på att drunkna i Strömmen bör man ju försöka dra upp vederbörande i stället för att rusa i väg och göra en utredning om hur man skall ordna ett bättre skydd för personer som håller på att drunkna. Det är mycket enkelt.

Jag menar att den solidaritet vi är skyldiga de hungrande borde medföra att vi verkligen tar krafttag. Om det finns ett världssamvete, som vi ofta talar om, och vi är delaktiga i det borde vi handla på detta sätt.

Vi talade mycket om vete här i höstas, och det är ett underligt sammanträffande att "vete" ingår i både ordet samvete och ordet helvete. Jag tror att om samvetet fick fördela vetet skulle man kunna avskaffa helvetet för väldigt många människor.

Det var alltså därvidlag jag trodde att en ransonering här i landet skulle ha kunnat bidra till en ändring av förhållandena, men det tror alltså inte jordbruksministern. Det är svårt att avgöra vem som har rätt, och vi får väl tills vidare böja oss för detta.

Det är klart att det är väldigt stora krav. Men jag tror att svenska folket, inte för ett par tre år sedan men i dag, skulle ha gått med på ett sådant här förfarande för att också markera att det verkligen finns ett världssamvete och att vi är villiga att leva upp till de krav som detta ställer på oss.

Det blir kanske anledning att återkomma till den här frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om bättre skördeskadeskydd

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Westbergs* i Ljusdal (fp) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 7, och anförde:

Herr talman! Herr Westberg i Ljusdal har frågat mig om jag har observerat hur otillräckligt skördeskadeskyddet visat sig vara och om jag avser att vidta några åtgärder för att förbättra stödet till de vid förra årets skörd skadedrabbade jordbrukarna.

Skördeskadeskyddet omfattar samtliga jordbruksföretag i landet med mer än 2 ha åker. I skyddet ingår alla allmänt odlade grödor utom köksväxter, frukt och bär. Skyddet avser skörden i dess helhet på ett jordbruksföretag. För att ersättning skall utgå räcker det alltså inte med att någon enstaka gröda blivit dålig utan den totala skörden måste vara lägre än normalt. I systemet ingår en självrisk som i genomsnitt för alla gårdar i landet är 15,5 % av det s. k. normskördevärdet.

Till följd av de dåliga bärgningsförhållandena under år 1974 för hö

och spannmål i vissa delar av landet har regeringen beslutat om vissa speciella åtgärder. Sålunda har särskilda ersättningsberäkningar gjorts inom ett tillfälligt skadeområde som omfattade de fem nordligaste länen så att ersättningsutbetalningarna där kunde ske redan i december förra året. Vidare har obärgad areal av spannmål, våroljeväxter och potatis tillfälligt beaktats individuellt över hela landet. Skördeskadeskyddet har härigenom förbättrats för jordbrukarna.

Som komplettering till skördeskadeersättningarna finns behovsprövade bidrag. Dessa kan utgå till jordbrukare som drabbats av mycket allvarliga skördeskadador men som på grund av skördeskadeskyddets konstruktion inte har fått någon eller endast obetydlig ersättning.

Skördeskadeskyddet har sedan sin tillkomst genomgått ständiga förbättringar. Skördestatistiska nämnden, som består av representanter för berörda myndigheter och Lantbrukarnas riksförbund, arbetar för närvarande med en allmän översyn av skördeskadeskyddet. Resultatet av denna översyn kan väntas under våren. När det gäller 1974 års höskörd i de fem nordligaste länen är denna föremål för ytterligare undersökningar från skördestatistiska nämndens sida.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Först ett tack till jordbruksministern för svaret på min fråga. Svaret var innehållsrikt men inte så positivt som jag hade önskat.

Det var med stora förhoppningar som jordbrukarna tog del av beslutet om individuell prövning av förra årets skördeskadador. Vid den tidpunkten trodde man på en rimlig ersättning för det inkomstbortfall som drabbade så många jordbrukare förra året. Men därav blev för många intet eller mycket litet. De siffror som jag angav i min fråga talar där ett tydligt språk. Differenserna är ännu större än vad jag angav, och skördeskadorna beräknas nu till 25 miljoner mot en skördeskadeersättning på 3,5 milj. kr.

Att resultatet har blivit så olyckligt för vårt län beror i hög grad på beräkningsgrunderna. Normskördevärdet är för vår del upptaget alldeles för lågt. Detta har sin särskilda förklaring. Normalskörden beräknas som ett medeltal för 14 à 15 år. I början av den nu aktuella perioden drabbades vårt län av den s. k. Bollnässjukan, och medelskörden blev av den anledningen låg. Inte heller kom konstgödsel till någon större användning i Hälsingland under första delen av ifrågavarande period, och skördarna blev även av den anledningen lägre. I dag är normalskörd något helt annat än det framräknade medeltal som anges och som skördeskadeersättningen bygger på. Självrisken är också mycket hög. Detta tillsammans gör att ersättningarna inte står i någon som helst rimlig proportion till förlusterna. Många jordbrukare blir därför helt utan ersättning.

Självfallet har detta skapat ett mycket besvärligt ekonomiskt läge för många jordbrukare. Det kan i detta sammanhang vara skäl i att påminna om att många av de drabbade är låginkomsttagare. Det är också därför som jag undrar om inte jordbruksministern kunde finna möjligheter att

tillfälligt hjälpa jordbrukarna genom någon extra åtgärd i den besvärliga situation som skördekatastrofen har skapat, t. ex. genom att lämna ett visst bidrag för varje oskördad hektar. Pengar finns ju. På det sättet skulle alla skördeskadade drabbade få en viss ersättning för inkomstbortfallet.

Sedan är också de flesta bedömare ense om att skördeskadeskyddet måste få en annan utformning för framtiden. Som vi hörde av jordbruksministern pågår ju nu också en översyn av skördeskadeskyddet. Men vad det nu gäller är huruvida det är möjligt att ge en bättre ersättning till de jordbrukare som drabbades av skördeskadador i höstas.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Den stora skillnad som kan utläsas av de siffror som herr Westberg i Ljusdal här nämnt beror delvis på att skyddet inte ersätter en onormalt hög skörd utan beräknas med utgångspunkt i den normala skörden inom resp. områden.

Sedan kan man fråga vad som är normal skörd i den del av landet som vi här talar om. Bedömningen av den frågan föreställer jag mig att man gör i den översyn som nu skall verkställas av skördestatistiska nämnden. Fram på västkanten får vi väl se resultatet av nämndens arbete, och då får vi kanske återkomma till den saken.

Vad slutligen gäller de speciella förhållandena för höskörden under 1974 har jag redan i mitt svar sagt att undersökningar pågår i skördestatistiska nämnden. Vi får väl avvakta resultatet av de undersökningarna och se vad de kan leda till.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Jag har observerat uppgiften i svaret att 1974 års höskörd i de fem nordligaste länen är föremål för ytterligare undersökningar. Det är givetvis värdefullt. Men nu gäller det inte bara höskörden utan det gäller kanske allra mest spannmålsskörden. Skadorna på denna är i vår del av landet utomordentligt stora. Jag talade i dag med en broder som hade en skördeförlust på ca 75 000 kr., lågt räknat, och som fått en ersättning på 16 000. Då hade han beräknat priset på spannmålen till 50 öre per kg, och nu när han skall köpa spannmål till sina grisar får han betala 80 öre per kg. Det är klart att han kommer i en utomordentligt besvärlig ekonomisk situation.

Den översyn som jordbruksministern talar om är ytterst angelägen, och det är värdefullt att den kommer till stånd. Men kan den påverka utfallet för 1974? Om så inte är fallet, är jordbruksministern då beredd att ta sig en ny funderare på huruvida det är möjligt att genom någon extra åtgärd hjälpa dem som drabbades förra året? Låt oss se på siffrorna! År 1973, som var ett normalt år, betalades det i vårt län ut ungefär 2 miljoner i skördeskadeersättning. Det är alltså en normal utbetalning. Men i år, när vi drabbats av en verklig katastrof, blev det 3,3 miljoner. Skillnaden är inte stor med tanke på vilken oerhörd skillnad det var i fråga om skördeutfall och skördeskadador.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill bara upprepa vad jag sade i mitt svar: "Som komplettering till skördeskadeersättningarna finns behovsprövade bidrag. Dessa kan utgå till jordbrukare som drabbats av mycket allvarliga skördeskadador men som på grund av skördeskadeskyddets konstruktion inte har fått någon eller endast obetydlig ersättning." Den vägen finns det alltså möjligheter till ersättning i sådana fall.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis bra att den möjligheten finns – det medger jag gärna. Men jag tycker inte att det är tillfredsställande att i sådana fall börja tala om behovsprövade sociala bidrag. Det är inte sådana det bör vara fråga om, utan vi bör ha ett skördeskadeskydd som ger ersättning till de människor som drabbas av inkomstbortfall, och det är någonting helt annat.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om höjning av ersättningen för nämndemannauppdrag

Herr justitieministern GEIJER erhöll ordet för att besvara herr *Hedbergs* (s) i kammararens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 1, och anförde:

Herr talman! Herr Hedberg har frågat om jag under innevarande år kommer att föreslå någon höjning av ersättningarna till nämndemän.

Såsom framgår av årets budgetproposition kommer regeringen att höja nämndemannaarvodet fr. o. m. den 1 juli 1975 från 100 till 130 kr. per tjänstgöringsdag.

Herr HEDBERG (s):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet för svaret.

Anledningen till min fråga är att om man hade följt tidigare praxis när det gäller denna sak så skulle det ha dröjt ytterligare ett eller två år innan man höjt ersättningen. Jag vill betona att det är nödvändigt att man tillräckligt ofta ser över ersättningarna så att de höjs i takt med lönerna – för många av de människor som har nämndemannauppdrag är ersättningens storlek av stor betydelse.

Jag har, efter det att frågan ställdes, tagit del av vad som sägs om detta i budgetpropositionen. När det gäller den delen vill jag ha ett förtydligande. Det finns nämligen en grupp nämndemän vilkas ersättning regleras av andra kungörelser än dem man hänvisar till i budgetpropositionen. Det är de nämndemän som sitter i skatterätt och länsrätt och för vilka kungörelserna 1971:456 och 1971:1096 gäller. Jag utgår från att vad som sägs i svaret i dag även gäller denna grupp av nämndemän. Det betyder att när detta initiativ tas även denna grupp kommer med bland dem som får höjda ersättningar.

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om ramen för
säkerhetspolisens
rutinmässiga
verksamhet*

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Skatterätter och länsrätter handläggs inte av justitiedepartementet, och därför finns det inte upptaget någonting om dem i vår budgetproposition. Jag utgår emellertid från att motsvarande höjningar kommer till stånd på det området.

Herr HEDBERG (s):

Herr talman! Jag tackar för den upplysningen – min fråga gällde ju *alla* nämndemän. Därför får jag givetvis i denna del föra frågan vidare.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om ramen för säkerhetspolisens rutinmässiga verksamhet

Herr justitieministern GEIJER erhöll ordet för att besvara herr Lövenborgs (vpk) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 5, och anförde:

Herr Lövenborg har – med hänvisning till en händelse i Kalix i anslutning till att polisen lämnat tillstånd till vissa politiska möten – frågat mig dels om det ligger inom ramen för säkerhetspolisens verksamhet att rutinmässigt infordra uppgifter från den lokala polisorganisationen om vanlig politisk mötesverksamhet, dels om en av mig begärd snabbutredning är verkställd, och vad dess resultat i så fall är.

När jag genom pressen uppmärksammat den åsyftade händelsen gjorde jag omedelbart ett uttalande till TT, vilket bl. a. innehöll följande:

”Jag kan inte se att säkerhetspolisen i Luleå har skäl att rutinmässigt infordra uppgifter om politiska möten från den lokala polisorganisationen, vilket uppgivits i tidningarna.”

Samma dag – den 21 december – begärde jag att rikspolisstyrelsen skulle snabbutreda och klarlägga vad som hänt.

Rikspolischefen har i dag till mig överlämnat sin utredning, som samtidigt har offentliggjorts.

Av utredningen framgår att översändandet av tillståndet till säkerhetssektionen i Luleå inte lett till någon åtgärd där.

Det har tyvärr inte gått att klarlägga anledningen till att kopia av tillståndsbeviset i det aktuella fallet har sänts till säkerhetssektionen och inte heller i vilken utsträckning sådan rapportering har skett i andra fall.

Som rikspolischefen framhåller är det olämpligt att kopior av tillståndsbevis om politiska möten, demonstrationer eller liknande aktiviteter sänds till säkerhetssektionen.

Rikspolisstyrelsen skall därför utfärda föreskrifter, som innebär att sådan rapportering inte får förekomma.

Med hänsyn härtill behöver jag inte vidtaga någon ytterligare åtgärd.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på frågan.

Det som hände i Kalix har med rätta blivit mycket uppmärksammat. Här hade såväl den lokala polismyndigheten som säkerhetspolisens representanter medgivit att man helt rutinmässigt infordrat uppgifter om politisk aktivitet av helt normal natur. Detta uppdagades på grund av ett s. k. olycksfall i arbetet. Det var ju inte meningen att våra organisationer, som sökte tillstånd för de här mötena, skulle få reda på att dessa skulle rapporteras till SÄPO. Nu bar man sig faktiskt så klumpigt åt att det inte fanns några möjligheter att släta över. Det var inte bara det att man överlämnade ett papper med adressen till säkerhetspolisen i Luleå; till yttermera visso fick också den sökande höra att "så gör vi alltid". En lokal polismyndighet hade alltså fattat det som sin uppgift att till SÄPO registrera varje politiskt möte. Men jag kan nästan ta gift på att den uppgiften inte har känts lika angelägen när det har gällt exempelvis moderata samlingspartiets verksamhet.

Nu har den här frågan utretts av själve rikspolischefen. Jag vill erkänna att min första reflexion kanske inte var att man satt bocken till trädgårdsmästare men att utredningsförfarandet kanske inte varit helt tillfredsställande – ungefär som när man låter poliser utreda, om kollegerna har spöat upp en anhållen.

Jag ville emellertid notera att såväl rikspolischefen som statsrådet Geijer har ansett det inträffade vara allvarligt och att de tar avstånd från det som har hänt. Att infordra upplysningar om politiska möten skall inte höra till säkerhetspolisens normala uppgifter, säger justitieministern, och det är precis vad vi tycker, även om det kanske bör sägas att det bara är en liten detalj av säkerhetspolisens verksamhet som nu har råkat hamna i rampljuset. Det vore intressant att få klarlagt om samma rutiner har gällt i övriga polisdistrikt. Jag misstänker att så är fallet. Jag vill därför fråga om statsrådet Geijer möjligen har någon uppfattning därom. Vore det inte angeläget att också få en genomgång av övriga polisdistrikt för att få klarlagt vilka rutiner som där har gällt? Om man i andra lokala polisorganisationer har handlat på samma sätt som i Kalix har man kanske under lång tid brutit mot gällande bestämmelser.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag tycker att rikspolischefens utredning är klarläggande och öppen på alla punkter. Av den framgår klart att det varken centralt, regionalt eller lokalt finns några föreskrifter om att politiska möten skall rapporteras till säkerhetstjänsten. Det fanns det inte heller i Kalix, herr Lövenborg. Vad som hände där var att kontorspersonalen missförstod bestämmelserna och trodde att man skulle skicka kopior till säkerhetspolisen. Något fel kan jag emellertid i och för sig inte se att ifrågavarande personal har begått, eftersom det var fråga om öppna handlingar, även om jag anser att det var olämpligt.

Herr Lövenborg frågar om kanslipersonalen på andra polisdistrikt kan

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om ramen för
säkerhetspolisens
rutinmässiga
verksamhet*

*Om rätt till tillträde
till arbetsplats
under pågående
arbetskonflikt*

ha haft samma rutiner. Jag kan inte svara på den frågan, eftersom vi bara har undersökt det aktuella fallet. Men det är fullkomligt tillräckligt att konstatera att genom de föreskrifter som rikspolisstyrelsen nu skall utfärda kommer sådana eventuella missförstånd inte längre att kunna uppstå i polisdistrikten.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag vill med tillfredsställelse notera att man klart säger ifrån att så här skall det inte gå till. Jag har i annat sammanhang framhållit att jag inte betvivlar herr Geijers ärliga vilja och personliga heder när han av och till har deklarerat att all åsiktsregistrering skall upphöra eller har upphört. Vad jag däremot har tillåtit mig betvivla är att det verkligen förhåller sig så. Vi har en säkerhetspolis som i många avseenden har fungerat som en stat i staten. Dess verksamhet har av gammal dålig tradition varit riktad mot vänsterkrafterna i vårt land. Under krigsåren inträffade en rad händelser, och även därefter har gång efter annan avslöjats att SÄPO har en ensidig inriktning mot vänstern. Då är det inte alltid så lätt att tro på alla försäkringar som utfärdas av statsrådet Geijer eller andra företrädare för regeringen och av rikspolisstyrelsen.

Vad vi har diskuterat är alltså ett fall som uppdagades på grund av ett olycksfall i arbetet. Därför måste man fråga sig: Är fallet i Kalix verkligen unikt eller har liknande rapportering skett i övriga polisdistrikt? Jag tycker nog att statsrådet Geijer bör vara lika intresserad som vi av att få svar på den frågan.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag kan försäkra herr Lövenborg att jag på alla sätt försöker följa den verksamhet som bedrivs av vår säkerhetspolis för att ha garantier för att den håller sig inom de uppdragna ramarna. Genom vad som har kommit fram här i dag har det klarlagts – och det tycker jag är bra – att man inom rikspolisstyrelsen också håller ögonen på detta så att det inte sker några olycksfall så att säga på gräsrotsnivå. Vi kommer också i fortsättningen att följa verksamheten så långt vi har möjlighet att göra det.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om rätt till tillträde till arbetsplats under pågående arbetskonflikt

Herr justitieministern GEIJER erhöll ordet för att besvara herr *Hallgrens* (vpk) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 8, till herr arbetsmarknadsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Hallgren har – under hänvisning till att de strejkande vid den pågående städerskestrejken vid Billinge hus i Skövde nekats till-

träde till arbetsplatsen och att företaget anlitat vaktpersonal, utrustad med batonger, för att effektivt stoppa de strejkande från tillträde – frågat arbetsmarknadsministern, om denne anser att arbetare skall ha rätt till tillträde till arbetsplatsen under pågående konflikt. Om så är fallet, önskar frågeställaren få veta vilka åtgärder som statsrådet avser att vidta för att förverkliga denna rättighet. Herr Hallgren har slutligen även frågat hur statsrådet ser på frågan om anlitan av privata vaktstyrkor för att skydda strejkbrytare. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Enligt arbetsrättslig praxis anses arbetstagare inte ha någon rätt att under pågående konflikt och mot arbetsgivarens vilja uppehålla sig på arbetsplatsen.

En arbetsgivare är berättigad att anordna erforderlig in- och utpasse-ringskontroll till en arbetsplats. Han kan därvid antingen använda anställda i det egna företaget eller anlita ett auktoriserat bevakningsföretags tjänster. Det bör emellertid i sistnämnda fall uppmärksammas att bevakningsföretagets personal vid fullgörandet av sådant uppdrag inte har andra befogenheter än som skulle tillkomma en anställd vid motsvarande tjänstgöring.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Det berättigade i städerskestrejken på Billinge hus har aldrig ifrågasatts av vare sig allmänheten eller fackliga organisationer. Därom vittnar det massiva stöd som städerskorna fått under konflikten. De har tvingats ut i öppen strid mot ogina arbetsköpare för att förbättra de svältlöner som de hittills tvingats arbeta för. Strejken är alltså helt berättigad.

Under den pågående konflikten har företaget vägrat de strejkande tillträde till arbetsplatsen, ett förfarande som är ytterst ovanligt på svensk arbetsmarknad. Enligt den praxis som sedan länge är inarbetad vägrar aldrig arbetsköparna strejkande tillträde till arbetsplatsen. Enligt justitieministern är praxis en annan.

Rätten till tillträde till sin arbetsplats är en vital fråga för arbetare som tvingats ut i öppen strid. Det gäller i första hand att se till att ingen annan utför arbetsuppgifterna, dvs. uppträder som strejkbrytare.

Det förfarande som praktiserats av företaget i det här fallet är således enligt min uppfattning någonting nytt på svensk arbetsmarknad. Det kan inte accepteras. Arbetarna måste under en konflikt ha rätt till tillträde till arbetsplatsen.

För att effektivt stoppa städerskorna från tillträde har företaget anlitat vaktpersonal, utrustad med batonger. Detta skedde sedan polisen inte ville ställa sig till förfogande. Inte heller etablerade vaktbolag tycks ha haft intresse för detta uppdrag. Resultatet blev att företaget anlidade vaktpersonal från en grupp människor som är att betrakta som någon form av frilanskår i vaktbolagsbranschen. Denna företeelse måste också betraktas som en nyhet på svensk arbetsmarknad.

Ingen vet vilken utbildning dessa frilansvakter har. Ingen vet heller

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om rätt till tillträde
till arbetsplats
under pågående
arbetskonflikt*

hur sådan personal skulle uppträda i en kritisk situation. Sammanlagt skulle enligt uppgift ca 70 sådana frilansvakter ha turats om att sköta bevakningen för att städerskorna inte skulle komma in på sin arbetsplats under strejken. Detta kan inte vara förenligt med demokratiska fri- och rättigheter. Privatföretag kan inte få hålla sig med privata miniatyrpolislikårer, som är beredda att överta det smutsiga arbetet att skydda strejkbrytare, ett arbete som polisen betackat sig för.

Jag vill en än gång fråga justitieministern om han verkligen menar att den praxis fortfarande skall gälla att man i princip inte har tillträde till arbetsplatsen under en konflikt. Speciellt anlitaandet av denna typ av vaktstyrkor, som inte kommer från något auktoriserat vaktbolag, är naturligtvis någonting mycket allvarligt.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Det är ju så, herr Hallgren, att en strejk är en ekonomisk påtryckningsåtgärd mot arbetsgivaren som består i att arbetstagarna avhåller sig från arbete. Det är den väsentliga påtryckningen mot arbetsgivaren. Det kan, såvitt jag förstår, inte vara fråga om att man för strejkens genomförande skall ha rätt till tillträde till arbetsplatsen. Jag erinrar mig bara en situation där det har varit aktuellt och det var under den senaste SACO-konflikten då några forskare ville uppehålla sig i institutionslokalerna, men de fick av universitetsmyndigheterna efter samråd med statens avtalsverk förbud att göra detta. Jag kan inte se annat än att detta är en praxis på arbetsmarknaden. Jag kan hänvisa till att hela situationen på det arbetsrättsliga området skall tas upp i samband med behandlingen av den s. k. § 32-utredningen som i dag har lagt fram sitt betänkande.

Beträffande frågan om företags anlitaande av utomstående för in- och utpasseringskontroll ligger det till så, herr Hallgren, att man enligt lag endast får använda auktoriserat vaktbolag och därmed auktoriserade vaktare. Jag kan inte uttala mig om hur det varit i detta speciella fall, men så är gällande föreskrifter i dag.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Till justitieministerns senaste inlägg vill jag säga att det är att beklaga att vi har olika uppfattning om just arbetarnas rätt till tillträde till arbetsplatsen under en konflikt. Detta är en fråga av stor betydelse. Själv har jag upplevt det vara av mycket stor vikt att kunna besöka arbetsplatsen under pågående konflikt. Jag har egen erfarenhet av detta, och där hade företaget inte alls några invändningar att göra mot arbetarnas tillträde till arbetsplatsen. Jag anser att det är en rättighet som man i så fall måste kräva.

Justitieministern hänvisar till den nu presenterade § 32-utredningen, men vid en hastig genomgång har jag inte funnit att just de här frågorna tas upp. I vart fall har utredningen inte föreslagit något om rätt till tillträde till arbetslokalerna under konflikt. Den inarbetade praxis som gällt hittills

att arbetstagarna har haft rätt till tillträde kommer således att försvinna, och det blir en försämring.

De vaktstyrkor som använts i det aktuella fallet kom inte från något auktoriserat vaktbolag. Arbetsgivaren ansökte först hos ett vaktbolag i Skövde, men detta företag avböjde. Då hämtade man personal från Borås, och det var inget auktoriserat vaktbolag som då stod till tjänst. Så skall det inte gå till – därom är vi kanske överens.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag sade inte att § 32-utredningen har tagit upp denna fråga. Vad jag menade var att om man inom den fackliga rörelsen anser att denna praxis bör ändras finns möjligheter att när frågan kommer upp i riksdagen ta upp önskemål härom.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag förstår också att man har möjlighet att motionera i samband med att det så småningom kommer ett regeringsförslag om dessa frågor. Men detta att bevaka arbetsplatsen och utestänga strejk-brytare eller folk som ställer sig till förfogande för att utföra blockerat arbete måste vara en självklar rätt för de arbetande, och det borde också ligga i socialdemokratins, fackföreningsrörelsens och alla progressiva krafters intresse att det verkligen blev på det sättet. Därför anser jag att det är negativt av statsrådet att kategoriskt åberopa rättspraxis, dvs. att arbetare inte har rätt till tillträde till arbetsplatsen under pågående konflikt.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Om det är negativt eller ej, så är det så långt jag känner till den praxis som gäller på arbetsmarknaden.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om bättre samordning mellan de statliga transportföretagen

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Fagerlunds* (s) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 9, och anförde:

Herr talman! Herr Fagerlund har frågat mig om jag tänker vidtaga åtgärder till en bättre samordning mellan de olika statliga transportföretagen, så att servicen på glesbygden kan säkerställas.

På godstransportmarknaden är i första hand SJ, ASG och postverket engagerade men även SJ:s dotterbolag Svelast och GDG, som har till uppgift att ombesörja uppsamling och distribution av gods i närtrafik.

Transportföretagen har i allmänhet egna terminaler med organisation för uppsamling och distribution. Samlokalisering sker emellertid i be-

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

Om bättre samordning mellan de statliga transportföretagen

Torsdagen den
16 januari 1975

Om bättre samordning mellan de statliga transportföretagen

tydande utsträckning mellan SJ och dess dotterbolag.

Postverket och ASG utnyttjar SJ:s tjänster i de fall det är transportekonomiskt fördelaktigt.

På många järnvägsstationer ombesörjer SJ postservicen.

Detta är några exempel på det omfattande samarbete som förekommer mellan de statliga transportföretagen. Det är självfallet också angeläget att dessa företag i så stor utsträckning som möjligt utnyttjar de samordningsmöjligheter som finns.

I de regionala trafikplaner, som nu framlagts av de olika länsstyrelserna, lämnas flera förslag syftande till samlokalisering av terminaler och samdistribution av godssändningar i trafiksvagare relationer. Trafikplanerna ligger i denna del till grund för de fortsatta samordningssträvandena i de olika länen.

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. I svaret redogörs för den samordning som redan nu finns.

Bakgrunden till min fråga är vad som har framkommit i en tidningsartikel från min egen hembygd, men frågan är inte lokalt bunden. Den har varit uppe vid SJ:s centrala företagsnämnds sammanträde, och där framfördes kritik även från Jönköping, Örebro, Norrköping, Skövde och Stockholm.

Den aktuella frågan i artikeln gäller att ASG, som till två tredjedelar ägs av SJ, har övertagit godstransporterna från det största industriföretaget i Kosta med påföljd att SJ i dag hotar med att lägga ned godsstationen, då det inte längre finns underlag för den. Då är det naturligt att fråga: Hur blir det för de andra företagen och för medborgaren i allmänhet? Jo, naturligtvis försämrad service och ökade kostnader.

Man talar i transportsammanhang om den fria konkurrensen. Ett fackförbund säger enligt samma tidningsartikel att även när det gäller Norrlandstrafiken gnisslar det mellan ASG och SJ. ASG samlastar ofta med SJ i de tåg som går norrut. SJ får sedan själv forsla de olönsamma tomma vagnarna tillbaka. Om ASG inte har transporter tillbaka från Norrland tjänar man på detta. Men när ASG har körbeställningar i båda riktningarna tar man bilen och låter SJ köra själv. I båda fallen är det dotterbolaget ASG som tjänar medan SJ måste stå för de förlustbringande transporterna.

Men frågan gäller inte bara ASG och SJ. Samordningen är lika dålig mellan postverket och SJ. Postverket säger t. ex. upp transportavtalet med SJ för att själv transportera posten per bil i stället för att låta den gå med landsvägsbuss. Även om postverket kan bevisa att man härigenom sparar några kronor per dag vill jag ställa frågan: Är detta försvarbart från samhällsekonomiska synpunkter och med tanke på att kommunen måste gå in med ersättningar för att två bensindrivna transporter, kanske med några minuters mellanrum, skall gå precis samma sträcka? Man måste väl ha en samordning som tar hänsyn härtill.

Jag uppfattar det faktiskt som ett löfte när kommunikationsministern

i svaret säger: "Det är självfallet också angeläget att dessa företag i så stor utsträckning som möjligt utnyttjar de samordningsmöjligheter som finns." Vi måste helt enkelt slå fast att detta är angeläget. Om företagen inte själva vill verka i detta syfte är det faktiskt regeringens och riksdagens skyldighet att ta sådana initiativ att man får en ordentlig samordning, till medborgarnas och även till näringslivets fromma.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Som jag framhöll i mitt svar är det självfallet angeläget att de statliga transportföretagen tar till vara alla de möjligheter som finns att samordna transporttjänsterna. Men ofta får godsservicen utformas för att passa vissa större kunders egna önskemål om rationella transporter. I fallet Kosta, som herr Fagerlund tar upp, har tydligen – vilket även framgått av vissa pressuppgifter – det stora företaget på orten självt beslutat en omläggning av vissa av sina transporter från järnväg till landsväg. Detta beslut får i sin tur återverkan på det samlade godstrafikunderlaget vid den berörda stationen, vilket härigenom kan bli otillräckligt för fortsatt godstrafik på järnväg. Jag menar med detta, herr talman, att man naturligtvis har rätt att kritisera de statliga transportföretagen, både SJ och andra företag, när dessa i något avseende brister, men samtidigt finns det anledning att ställa anspråk på näringslivets företag, i detta fall ett företag i Kosta, som herr Fagerlund nämnde, att känna ansvar och att i sina interna beslut beakta de återverkningar som ändrade transportuppläggningar kan få för ortens transportförsörjning.

Man må som sagt kritisera statens järnvägar och ASG, men en sådan kritik ter sig märklig när det, som i det aktuella fallet, är det privata företaget som självt har beslutat flytta transporter från järnväg till landsväg.

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Jag har ingen anledning att här i riksdagen kritisera Åforsgruppen, även om jag anser att företaget inte tar vederbörlig hänsyn till samhället, men här gäller det ju hela frågan om den fria konkurrensen, då ett företag som är dotterföretag till SJ kan plocka russen ur kakan, dvs. ta de mest lönande transporter, medan SJ, som jag förut har nämnt, skall ta transporter som icke är lika lönsamma.

Sedan är det klart att man ställer sig undrande när man i sin hand får en broschyr kallad SJ, näringslivet och framtiden, där SJ-chefen bl. a. säger:

"SJ är mer än järnväg – vi är ett transportföretag som utöver järnvägstransporter satsar på lämpliga kombinationer med lastbilar och sjöfart."

"Tåget på längden och bilen på tvären".

"Vi har byggt ut direktservicen med kombinerade transporter järnväg/bil till och från företagen."

Torsdagen den
16 januari 1975

Om bättre samordning mellan de statliga transportföretagen

Om SJ med sina rena dotterföretag förfogar över lastbilar kan ju SJ för en lekman inte framstå som annat än konkurrenskraftigt i förhållande till ett annat företag som SJ äger till två tredjedelar.

Kommunikationsministern hänvisar i slutet av svaret till de regionala trafikplanerna, men innan man har dessa regionala trafikplaner bör man inte vidta åtgärder som försämrar servicen och kanske gör det svårare att skapa förutsättningarna för framtiden. Jag måste säga än en gång: om man tror att man kan driva varje statligt transportföretag för sig måste vi här i riksdagen ta initiativ för att få en ordentlig samordning i detta sammanhang.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Det är inte så stor skillnad mellan herr Fagerlunds och min uppfattning när det gäller de stora tingen. Jag vill särskilt framhålla vikten av att transportsamordning kommer till stånd i glesbygderna – vilket var huvuddelen i herr Fagerlunds fråga. Godsmängden är där ofta otillräcklig. Den är många gånger för liten för att ge underlag för separata godsturer, och då måste en samordning ske mellan företagen för att man skall undvika dubbelkörning, som i sig kan vara mycket oekonomisk.

Jag är helt övertygad om att en aldrig så god samordning kan förbättras i det enskilda fallet, och då skall en sådan förbättring göras. I de nya trafikplaner som vi nu har under debatt skall naturligtvis ett av målen vara en sådan förbättrad samordning.

Vad jag menade utöver det som jag anförde i mitt förra inlägg var: Skall vi få en rationell och riktig trafikapparat i vårt land, både på godstransportsidan och på persontransportsidan, fordras att inte bara transportföretagen och vi som intresserade medborgare i största allmänhet tar del i diskussionen, utan då måste också de som köper tjänsterna – företagen och andra – delta i den. Annars kommer det att fattas en komponent i den här debatten, och utan alla komponenter och utan att alla intresserade är med lär slutprodukten inte bli den som herr Fagerlund och jag är ense om att den skall bli.

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Jag är tacksam för denna deklARATION och tror att kommunikationsministern och jag är överens om att alla måste hjälpa till för att få denna samordning. Men det känns hårt att personligen se hur det brister. När man under 15 års tid aldrig har infordrat ett anbud annat än från SJ till skolskjutsar – för att det skulle vara samordning – blir man besviken när SJ överlåter godstransporterna till ett företag som SJ äger till två tredjedelar eller när postverket nu säger upp transportavtal med SJ. Båda dessa händelser minskar underlaget för järnvägen. Jag tycker att det är brister som vi måste rätta till, och jag tror att kommunikationsministern och jag är överens på den punkten.

§ 10 Om åtgärder för att bevara svenskt charterflyg

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om åtgärder för att
bevara svenskt
charterflyg*

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Peterssons* i Röstånga (fp) i kammarens protokoll för den 10 januari intagna fråga, nr 12, och anförde:

Herr talman! Herr *Petersson* i Röstånga har frågat mig om jag avser att vidtaga några åtgärder för att bevara svenskt charterflyg.

Betingelserna för charterflyget i Sverige liksom i Danmark och Norge bestäms av gemensamma skandinaviska regler. Dessa övervägs och omprövas från tid till annan av de skandinaviska regeringarna. En genomgång av regelkomplexet har nyligen skett och har som bekant i juni i fjol resulterat i väsentliga förbättringar för charterflyget. Förutsättningar har sålunda skapats att öppna ett antal nya attraktiva interkontinentala relationer, möjligheter har getts till en utökad charterflygverksamhet inom Skandinavien och lättnader har gjorts i fråga om olika restriktioner avseende sällskapsresegruppernas storlek, sällskapsresornas varaktighet etc.

Även i fortsättningen kommer givetvis utvecklingen inom såväl linjesom charterflyg att följas och charterreglerna att i möjlig utsträckning anpassas som resultat av gemensamma skandinaviska överväganden.

Herr *PETERSSON* i Röstånga (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det innehöll vad jag kanske hade väntat, men ingalunda vad jag hade hoppats.

Det är inte första gången som jag diskuterar svenskt charterflyg med kommunikationsministern, och den pessimistiska bedömning som jag har haft tidigare i vad gäller utvecklingen av svenskt charterflyg har beklagligtvis visat sig helt välgrundad.

Vi är snart uppe i en miljon svenskar som varje år åker charter, men detta till trots mister vi allt fler svenska charterbolag. Det är beklagligt av många anledningar, kanske främst ur turistbalanssynpunkt och när det gäller försvarspolitiken. Vidare ger varje nedläggning som sådan upphov till arbetslöshet. Eftersom våra två sista charterbolag är baserade på Sturup är det nu dessutom fråga om regionalpolitik.

Mitt tidigare agerande i detta ämne har gällt att försöka utveckla svenskt charterflyg. I dag rör det sig knappast om utveckling, utan nu är det fråga om att bevara vad som finns kvar. På kort sikt, för att inte säga alldeles omedelbart, måste svensk luftfartspolitik inriktas på att i görligaste mån bevara de nu existerande svenska charterbolagen. På längre sikt måste dessa bolag få klarhet om sina möjligheter att utvecklas. Jag anser för min personliga del att följande fyra punkter då är väsentliga.

1. Det måste göras en ny omprövning av 87 § luftfartskungörelsen. De nuvarande resmålen är inte tillräckliga. Statsrådet har tagit upp problemet i dag, men jag anser att det är nödvändigt med en ny omprövning av denna paragraf.

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om åtgärder för att
bevara svenskt
charterflyg*

2. "Split charter"-bestämmelsen måste ändras, eftersom den reglerar och griper in på ett orimligt sätt och placerar luftfarten i en särställning.

3. Jag anser fortfarande att konkurrensen inom Skandinavien inte bedrivs på lika villkor.

4. Svenskt charterflyg måste veta att det har ett helhjärtat stöd av statsmakten och behöver alltså få ett klart uttalande från departementschefen.

Jag ber slutligen herr statsrådet att kommentera dessa mina synpunkter.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag kan börja där herr Petersson i Röstånga slutade, nämligen med frågan om hur den svenska statsmakten ser på svenskt charterflyg. Jag vet inte vid hur många tillfällen jag under min tid i regeringen i offentliga uttalanden har klarat ut att regeringen är positiv till svenskt charterflyg; ibland har jag tyckt att mina uttalanden har kommit så ofta att de nästan skulle verka tjugatiga. Jag kan försäkra herr Petersson att vid de uppvaktningar som jag har tagit emot av intresserade för den här branschen har jag även tillåtit mig att framlägga regeringens positiva inställning. Utöver offentliga uttalanden har jag gjort liknande uttalanden i många andra sammanhang. Där fattas således ingenting.

Man kan fråga sig, herr Petersson, vad det är som gör att vi inte har något svenskt charterflyg som på samma sätt som Danmarks och Norges kan verka och leva vidare. Där har man ju samma charterregler som vi, men man har sedan lång tid haft en privat charterverksamhet. Det kan alltså inte bara bero på charterreglerna. Uppenbarligen har i det förgångna funnits ett helt annat intresse i våra skandinaviska grannländer att satsa riskvilligt kapital på charter. Man skulle kunna tycka att vårt land med dess utvecklade näringsliv långt tidigare borde ha gått in i den här branschen, så mycket mer som vår marknad också erbjuder ett betydande kundunderlag.

Under den senaste tiden har det förts diskussioner mellan olika intressenter på marknaden, och jag försäkrar att jag följer dessa diskussioner med stort intresse och hoppas att på det ena eller andra sättet något också skall komma ut av dem.

Regeringen kan delta i det här arbetet främst genom att påverka de yttre betingelserna för charterverksamheten. När det gäller själva etableringen måste det naturligtvis vara fråga om en ekonomisk insats från något håll där man verkligen är intresserad av uppgiften. Det går inte att bara leva på löften om ändrade regler, herr Petersson, utan det måste finnas ett levande intresse och en sund ekonomi i botten för att man skall kunna klara upp sådana här ting.

Herr PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Jag tackar för statsrådets klara deklARATION om intresset för svenskt charterflyg, men det är inte bara fråga om att deklarerat utan man måste också vidtaga åtgärder. Det är alltså mycket väsentligt.

Jag instämmer i vad kommunikationsministern sade om svenskt näringsliv – att svenska finanskretsar i jämförelse med finanskretsar i övriga nordiska länder har visat sig oerhört litet intresserade av charterflyg. Det är att beklaga. Men man kan också fråga: Var finns anledningen till detta? Jag tror icke att svenskt näringsliv är på något sätt sämre än danskt och norskt.

Slutligen ber jag kommunikationsministern att något litet ta upp frågan om s. k. split charter, som jag tycker är av oerhörd betydelse nu när fraktmarknaden kommer att öka alltmer.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar och sedermera också i repliken har vi nyligen, tillsammans med Danmark och Norge, ändrat charterreglerna. Vi har för knappt ett år sedan gått igenom alla olika bestämmelser och kommit fram till de regler som nu gäller, inklusive split charter, inklusive de internationella resmålen osv. Därför är jag trots allt fortfarande något förvånad över att det, när man har samma regler i de tre länderna, skall vara så svårt att i vårt land få i gång en verksamhet som i Danmark och Norge bedrivits framgångsrikt under många år.

För att få litet klarhet i vad herr Petersson i Röstånga avser att vi skall göra från statsmakternas sida i vårt land måste jag be herr Petersson säga om det ytterst är fråga om att vi skall ge statsbidrag till detta, fast det inte sägs ut. Skall vi bidra ekonomiskt med skattemedel till att etablera verksamheten för ett svenskt charterföretag som redan vid starten har en potentiell kundmarknad på en miljon resande per år? Om det är detta det är fråga om, så tycker jag det är bra att säga det klart ut i stället för att bara påpeka att det inte räcker med att regeringen ändrar reglerna utan att man måste göra mera. Det kan då inte vara fråga om mycket annat än att det skall vara statsbidrag till verksamheten. Jag tycker att det i så fall bör klaras ut i den här diskussionen, så att vi framgent vet vad det är som man från olika håll vill att vi skall göra.

Herr PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Nej, herr statsråd, det är ingalunda fråga om att ge några statsbidrag – det kan vi klara ut med en gång.

När det gäller de nya resmålen och genomgången av 87 § luftfartskungörelsen anser jag alltså att detta inte är tillräckligt utan att frågan måste tas upp ytterligare.

Men vad som är väsentligt i dagens läge är utvecklingen av fraktflygget. Det är alltså fråga om bestämmelsen rörande s. k. split charter. Det är någonting som borde ändras med detsamma. Det är på den punkten som jag tycker att det är viktigast att få ett klart besked av statsrådet.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag skall begränsa mig till den sista frågan som herr Petersson i Röstånga ställde, nämligen frågan om fraktcharter.

Torsdagen den
16 januari 1975

*Om åtgärder för att
bevara svenskt
charterflyg*

Det är nog riktigt att fraktchartern framgent kommer att utvecklas mycket snabbt. Alla bedömningar pekar i den riktningen. Då är det verkligen ännu mera förvånande att inte något svenskt företag tidigare har varit ute för att etablera sig på denna marknad. Man vet att det här finns en potentiell fraktmarknad under kommande år av mycket stor omfattning.

Men, herr Petersson, om vi skall komma från Sverige till våra skandinaviska grannländer och diskutera ändringar i gällande regler, bl. a. när det gäller fraktcharter, så är det väl ändå lättare att diskutera om man har något företag att hänvisa till i sitt eget land. Vad är det för mening för oss att åka och tala med danskar och norrmän om ändrade charterregler, om ändrade flygfrakregler, när vi inte vet för vem vi talar? Med en viss rätt kan man i Danmark och Norge fråga sig: Vem är det ni talar för? Ni har ju inget charterföretag i Sverige. Bara den aspekten borde ju vara tillräcklig för att här skulle i någon form finnas ett intresse för att etablera ett företag. Då har vi ändå något konkret att tala med våra vänner i Danmark och Norge om när det gäller ändrade regler.

Det här är en av de stora svårigheterna, herr Petersson i Röstånga, när det gäller att över huvud taget kunna få förståelse för någon snabb och radikal förändring av gällande regler. Vi har inget behov i vårt land att hänvisa till.

Herr PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Inledningsvis skall jag till viss del hålla med statsrådet. Men vad jag velat peka på är den utveckling vi haft i vårt land med först charterflygets uppgång och blomstring och sedan beklagligtvis dess nedgång och fall.

Vad gäller fraktflyget kan ju inte linjefarten täcka näringslivets behov i en tid då fraktflyget stadigt ökat i betydelse. Om man jämför med sjöfarten ser man det orimliga i förhållandena. Jag föreställer mig liksom statsrådet att fraktflyget kommer att markant öka, och jag tror också på en strukturförändring i rederinäringen på grund av energikrisen. Detta i sin tur kommer naturligtvis att ytterligare öka fraktflygets betydelse.

Jag tror alltså fortfarande att "split charter" är en flaskhals när det gäller utvecklingen på detta område.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Föredrogs och hänvisades

Motioner

Nr 92-94 till konstitutionsutskottet

Nr 95 punkten 6 till civilutskottet och i övrigt till konstitutionsutskottet

Nr 96 till konstitutionsutskottet

Nr 97-100 till skatteutskottet

Nr 101-103 till justitieutskottet

Nr 104 till lagutskottet

- Nr 105 och 106 till försvarsutskottet
Nr 107–109 till socialförsäkringsutskottet
Nr 110 till socialutskottet
Nr 111 och 112 till kulturutskottet
Nr 113 och 114 till utbildningsutskottet
Nr 115 till trafikutskottet
Nr 116 till socialutskottet
Nr 117–118 till jordbruksutskottet
Nr 119 till civilutskottet
Nr 120 till näringsutskottet
Nr 121 till inrikesutskottet
Nr 122 till civilutskottet
Nr 123 till socialförsäkringsutskottet
Nr 124 till utbildningsutskottet

§ 12 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 14.

§ 13 Herr talmannen meddelade att propositionerna nr 1 och 2 skulle sättas sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 14 Anmälades och bordlades

Motioner

- Nr 125 av fru *Anér* angående registreringen av persondata
Nr 126 av fru *Ekelund* och herr *Korpås* om rätt för kyrklig kommun att lämna u-landsbistånd
Nr 127 av herr *Helén m. fl.* angående länsdemokrati
Nr 128 av herr *Hermansson m. fl.* angående valsystemet vid kommunala val
Nr 129 av herr *Molin* angående formuleringen av hemställan i riksdagsutskotts betänkande
Nr 130 av fru *Tillander* angående tidpunkten för framläggande av utredningsförslag, m. m.
Nr 131 av herr *Helén m. fl.* om avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för gåvor till religiösa ändamål, m. m.
Nr 132 av herr *Nilsson* i Agnäs om befrielse från hundskatt för kennelhundar
Nr 133 av herr *Nordberg m. fl.* om höjning av spelskatten
Nr 134 av herrar *Norrby* och *Jonasson* om slopande av beskattningen av fritt bränsle från egen fastighet
Nr 135 av herr *Torwald m. fl.* om ändrade regler för beräkning av intäkt av schablontaxerad annan fastighet
Nr 136 av herr *Helén m. fl.* angående kriminalvården
Nr 137 av herr *Hermansson m. fl.* angående SÄPO:s verksamhet
Nr 138 av herr *Nordberg m. fl.* om höjning av ersättningen till övervakare
Nr 139 av herrar *Petersson* i Röstånga och *Andersson* i Örebro angående sammanläggningar av polis- och åklagardistrikt

- Nr 140 av herr *Torwald m. fl.* om inrättande av ytterligare en avdelning vid kammarrätten i Göteborg
- Nr 141 av herr *Westberg* i Ljusdal *m. fl.* om brottsförebyggande åtgärder
- Nr 142 av herr *Fridolfsson* om sänkt minimigräns för aktiekapitalet i aktiebolag
- Nr 143 av herr *Helén m. fl.* om ökat inflytande för anställda i aktiebolag
- Nr 144 av herr *Svensson* i Malmö *m. fl.* angående de homosexuellas familjerättsliga ställning
- Nr 145 av herr *Hermansson m. fl.* om upprättande av diplomatiska förbindelser med Cambodjas nationella enhetsregering
- Nr 146 av herr *Alftin m. fl.* om ökad trafikutbildning för värnpliktiga
- Nr 147 av herr *Wååg m. fl.* angående försvarets flygverksamhet i Kristianstadsregionen
- Nr 148 av fru *Troedsson m. fl.* om sjukpenning för vård av barn vid hemmamakes sjukhusvistelse
- Nr 149 av herrar *Westberg* i Ljusdal och *Sellgren* angående beräkningen av sjukpenning
- Nr 150 av herr *Alftin m. fl.* om ökad trafikutbildning i förskolan
- Nr 151 av herr *Börjesson* i Falköping om höjning av maximibeloppet för näringshjälp åt handikappade
- Nr 152 av herr *Carlshamre m. fl.* angående läkemedelsinformationen till allmänheten
- Nr 153 av herr *Helén m. fl.* om ökat inflytande för anställda i fråga om arbetsmiljön, m. m.
- Nr 154 av herr *Hermansson m. fl.* om införande av 30 dagars semester
- Nr 155 av fru *Troedsson* och herr *Åkerlind* om statsbidrag till kostnad för familjedaghemsassistent
- Nr 156 av herr *Helén m. fl.* om höjning av anslagen till bidrag till trosamfund
- Nr 157 av herr *Alftin m. fl.* om ökad trafikutbildning i grundskolan
- Nr 158 av herr *Bohman m. fl.* angående skolutbildningen
- Nr 159 av herr *Henmark* angående sjuksköterskeutbildningen
- Nr 160 av fru *Lantz m. fl.* angående stödundervisningen för invandrarbarn
- Nr 161 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.* om breddning av TV:s nyhetsförmedling
- Nr 162 av herr *Strindberg m. fl.* om ändrad benämning på Linköpings högskola
- Nr 163 av fru *Ingvar-Svensson* och herr *Råmgård* angående statsbidraget till personell assistans för vissa handikappade elever i den obligatoriska skolan
- Nr 164 av fru *Tillander m. fl.* om decentralisering av undervisningen av elever med syn-, hörsel- och talsvårigheter
- Nr 165 av fru *Tillander m. fl.* om rätt för socionomer till inträde vid lärarhögskola
- Nr 166 av herr *Alftin m. fl.* om trafikknunskapskurser för körkortsinnehavare

- Nr 167 av herr *Ericson* i Örebro *m. fl.* om översyn av säkerhetsföreskrifterna för privatflyget
- Nr 168 av herr *Fälldin m. fl.* om upphävande av beslutet om Öresundsbron
- Nr 169 av herr *Magnusson* i Kristinehamn *m. fl.* om ökade anslag till forskningsprojekt i vattenrenande syfte i Vänern
- Nr 170 av herr *Olsson* i Järvsö *m. fl.* angående kollektivtrafiken till och från västra Hälsingland
- Nr 171 av herr *Petersson* i Gäddvik *m. fl.* om ökat transportstöd till Norrlands inland och Tornedalen
- Nr 172 av fru *Tillander* och fru *Oskarsson* om statsbidrag till cykelbanor och cykelleder
- Nr 173 av fru *Tillander m. fl.* om statsbidrag till trådbusstrafik
- Nr 174 av fru *Anér* och herr *Granstedt* om främjande av biodynamisk jordbruksdrift
- Nr 175 av herr *Håkansson* i Trelleborg *m. fl.* angående valet av huvudmän i sparbank
- Nr 176 av herr *Häll m. fl.* om utbyggnad av vattenkraften i Lule älv
- Nr 177 av herr *Israelsson m. fl.* angående statens övertagande av det belgiska bolaget Vieille Montagnes verksamhet i södra Närke
- Nr 178 av herr *Johansson* i Simrishamn *m. fl.* angående verkstäderna vid vissa statliga verk
- Nr 179 av herr *Lövenborg* och fru *Marklund* om begränsning av råvaruexporten från malmfälten, m. m.
- Nr 180 av herr *Björk* i Gävle *m. fl.* om införlivande av Gästrikland eller delar därav i allmänna stödområdet
- Nr 181 av fru *Fredgardh m. fl.* om en parlamentarisk kommitté för åtgärder för jämställdhet mellan män och kvinnor
- Nr 182 av herr *Helén m. fl.* om flexibel arbetstid, m. m.
- Nr 183 av herrar *Henmark* och *Molin* om pensionsutjämning m. m. för pensionerade statstjänstemän
- Nr 184 av fru *Hörnlund m. fl.* angående rätten till arbetslöshetsersättning i vissa fall
- Nr 185 av herr *Jönsson* i Arlöv *m. fl.* angående anställningsskyddet vid värnpliktstjänstgöring m. m.
- Nr 186 av herrar *Lindahl* i Hamburgsund och *Åberg* angående stödområdesgränserna i norra Bohuslän
- Nr 187 av herr *Olsson* i Järvsö *m. fl.* om särskilda regionalpolitiska åtgärder för Gävleborgs län
- Nr 188 av herr *Söderström m. fl.* angående dubbelt medborgarskap
- Nr 189 av herr *Wååg m. fl.* angående inrättande av primärflygplats i vissa fall
- Nr 190 av herrar *Jonasson* och *Norrby* om förbättringslån vid byte av oljecistern och yttertak

Torsdagen den
16 januari 1975

*Anmälan av
interpellation*

§ 15 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 15 januari

Nr 15 av herr *Björk* i Gävle (c) till herr justitieministern om polismans inställelse för vittnesmål vid domstol:

Många polismän tvingas till omfattande övertidsuttag och dessutom omfattande tidsförskjutning av arbetstiden. Övertid och tidsförskjutning är särskilt frekventa på kvällar, nätter och vid veckoslut och helger. En arbetstidsfråga som däremot står utanför de berörda parternas disposition och därmed möjlighet att påverka är polismännens vittnesmål vid domstol.

Enligt de bestämmelser som nu gäller räknas vittnesmål som tjänstgöring. Om en polisman ställer upp som vittne på fritid, dvs. utanför ordinarie tjänstgöringstid, ersätts han enligt de regler som gäller för statligt anställda i avtal och andra reglementen.

Alldeles särskilt drabbas den personal som har obekvämt arbetstidsförläggning, speciellt ordningspolis och vissa kriminalpoliser. Den onormala arbetstidsförläggningen medför att vittnesmålen i stor utsträckning kommer att ske på tjänstefri tid, eftersom dessa personalgrupper samtidigt är de som står för de flesta rapporterna. Därav följer också de flesta vittnesmålen. Genom den belastning som för närvarande råder vid domstolarna kommer polismännen även att vittna om förhållanden som ligger långt tillbaka i tiden. Frekvensen av ingripanden och tidsfaktorn medför att vittnesuppgifterna uteslutande bygger på direktreferat ur den primära rapportbehandlingen.

I samband med att en polisman i Gävle för någon tid sedan vittnade i ett mål yrkade han ersättning för åsamkade extrakostnader för barnvakt. Som motivering angavs att inställelsen skett under tjänstgöringsfri tid och att till följd av hustruns förvärvsarbete extra barnvakt måste anlitas. Det begärda beloppet uppgick till 25 kronor.

Rätten avslag yrkandet, varefter mannen överklagade beslutet till hovrätten. Underrättens beslut fastslogs med följande motivering: Enär m:s inställelse enligt avtal om arbetstid för vissa statstjänstemän m. fl. är att betrakta som fristående extra arbetsplats erhåller m enligt allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän gottgörelse av polisdistriktet för tre timmars övertidstjänstgöring, vilken ersättning överstiger den i målet yrkade, och har således inte lidit ekonomisk förlust.

Enligt senare beslut vägrade högsta domstolen prövningstillstånd av detta ärende.

Med anledning av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr justitieministern ställa följande fråga:

Är justitieministern beredd att verka för att arbetsförhållandena och ersättningsfrågorna för polismän i samband med vittnesmål ses över?

§ 16 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 15 januari

Nr 24 av herr *Fridolfsson* (m) till herr socialministern om skyldigheten för sjukvårdspersonal att medverka vid abortingrepp:

Vid behandlingen av proposition 1974:70 med förslag till abortlag m. m. uttalade utskottet att man förutsatte att "läkare och annan sjukvårdspersonal som av etiska eller religiösa skäl har svårt att acceptera abortingrepp skall slippa delta i verksamheten härmed".

Det finns nu exempel på att personal som av samvetsskäl vill slippa medverka vid abortingrepp endast med stora svårigheter kan erhålla befrielse. Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Är socialministern beredd vidtaga sådana åtgärder att läkare och sjukvårdspersonal som av samvetsskäl önskar slippa medverka vid abort kan räkna med att få sina önskemål tillgodosedda?

den 16 januari

Nr 25 av herr *Fågelsbo* (c) till herr socialministern om sjukvårdsförmåner inom företagshälsovården:

Fr. o. m. den 1 januari 1975 har genomförts ändringar i lagen om allmän försäkring och i läkarvårdstaxan. Ändringarna medför att anställda som söker sjukvård vid företagshälsovården normalt får en sämre ställning än patienter hos privatpraktiserande läkare och patienter i offentlig sjukvård.

Om en företagsläkare efter årsskiftet remitterar en patient för behandling av specialist eller till röntgenundersökning e. d. måste patienten betala för sitt besök. Patient som remitterats av privatpraktiserande läkare däremot behöver inte betala för motsvarande besök.

Är statsrådet beredd att – i avvaktan på att pågående utredning fullföljes – taga initiativ till en provisorisk författningsändring så att patienter hos företagsläkare kan remitteras till sjukhus eller motsvarande på samma villkor som gäller för patienter hos privatpraktiserande läkare och inom den offentliga sjukvården?

Nr 26 av herr *Israelsson* (vpk) till herr justitieministern om förstärkt skydd för beteckning på politiskt parti:

Den 2 maj 1974 behandlade riksdagen KU 1974:21. I detta betänkande från konstitutionsutskottet behandlades propositionen 1974:35 med förslag till lag om ändring i vallagen (1972:620), m. m., jämte motioner. Bland motionerna ingick vpk-motionen 1974:1632, som yrkade på förstärkt skydd av beteckningen på politiska partier.

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Meddelande om
frågor*

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

Meddelande om frågor

Utskottet och riksdagen instämde i motionens syfte men avlog den med motiveringen att den redan var tillgodosedd genom propositionen och utskottets skrivning. Motivet till motionen nr 1632 var att det inte klart framgick av själva lagtexten hur myndigheten skall förfara vid registrering av valbeteckning.

För att ytterligare klarlägga detta och onödiggöra ny motion skulle det vara av värde med ett uttalande från vederbörande statsråd.

Med stöd av det anförda riktas följande fråga till herr justitieministern:

Vilka kriterier anser statsrådet skall ligga till grund då myndighet skall pröva att de politiska partiernas valbeteckningar klart skiljer sig från varandra, och hur lång tid bör ha förflutit för att ett nytt parti skall få rätt att ta över en partibeteckning som ett allttjämt existerande politiskt parti genom namnändring lämnat?

Nr 27 av herr *Strömberg* i Botkyrka (fp) till herr kommunikationsministern om skyldighet att bära skyddshjälm vid färd med motorcykel:

Riksdagen begärde med anledning av trafikutskottets betänkande nr 22 år 1974 skyndsamma åtgärder i syfte att införa ett stadgande i vägtrafikkungörelsen av innehåll att vid färd med motorcykel förare och passagerare obligatoriskt skall bära skyddshjälm. Riksdagen ansåg vidare att det ej fanns anledning att dröja med beslutet trots att utredningsarbete pågick.

Med anledning av det anförda vill jag fråga herr kommunikationsministern:

När avser statsrådet att föreslå den av riksdagen begärda ändringen av vägtrafikkungörelsen?

Nr 28 av fru *Normark* (s) till herr socialministern om förbud mot att använda levande ljus i barnstugor:

Med anledning av en brand i en barnstuga vill jag fråga:

Överväger socialministern ett eventuellt förbud mot att använda levande ljus vid verksamheten på barnstugor?

Nr 29 av herr *Ahlmark* (fp) till herr utbildningsministern om anslag till Sveriges Radio för budgetåret 1975/76:

Av vilka skäl underlåter regeringen i budgetpropositionen att föreslå medel till Sveriges Radio för nästa budgetår?

Nr 30 av fröken *Rogestam* (c) till herr utbildningsministern om begärd utredning av det studiesociala systemet:

När avser statsrådet tillsätta den allsidiga och förutsättningslösa utredning av det studiesociala systemet som vårriksdagen 1974 beslutade om?

Nr 31 av herr *Wennerfors* (m) till herr socialministern om sjukvårdsför-
månerna inom företagshälsovården:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidtaga för att anställda som söker
sjukvård vid företagshälsovård skall få samma förmåner som patienter
hos privatpraktiserande läkare i offentlig sjukvård?

Nr 32 av fröken *Hörlén* (fp) till fru statsrådet Hjelm-Wallén om SIA-
utredningens förslag:

I debatten om SIA-utredningen har vid åtskilliga tillfällen uttryckts
oro, då det gäller utredningens uttalande att samtliga delar av utred-
ningens förslag måste antagas på en gång. Talet om allt eller intet har
t. o. m. föranlett kommentaren, att en saklig kritik av de enskilda för-
slagen under remissarbetet av den anledningen skulle vara lönlös.

I syfte att bidra till att större klarhet nås beträffande denna punkt
vill jag därför ställa följande fråga till fru statsrådet:

Delar statsrådet uppfattningen, att SIA-utredningens förslag måste an-
tagas i sin helhet eller också helt förkastas?

Nr 33 av herr *Sellgren* (fp) till herr kommunikationsministern om Lin-
jeflygs tillstånd till jettrafik på Bromma:

Linjeflyg har f. n. tillstånd att fram till slutet av år 1975 använda tre
flygplan av typ Fokker F-28 på Bromma. För tiden efter denna provtid
saknas beslut om möjligheterna att fortsätta respektive ytterligare utvidga
verksamheten med en moderniserad flygplansflotta. Det står härigenom
klart att det är av avgörande betydelse att beslut i frågan fattas snarast,
då en fördröjning skulle medföra allvarliga konsekvenser för trafikför-
sörjningen.

Mot bakgrund av det anförda ber jag att få ställa följande fråga till
herr kommunikationsministern:

Nu kommer statsrådet att fatta beslut om förlängning resp. utvidgning
av Linjeflygs tillstånd till jettrafik på Bromma?

Nr 34 av herr *Wijkman* (m) till herr socialministern om dataregistre-
ringen av sjukvårdsinrättningars journaluppgifter:

På sjukvårdens område sker successivt en uppbyggnad av omfattande
ADB-system, bl. a. för registrering av journaluppgifter. Vissa system är
centraliserade för en hel region, vilket gör antalet anslutna terminaler
stort – så även den personal som på ett eller annat sätt har tillgång till
registerinformationen. Säkerhetssystemens ofullkomlighet gör att det är
enkelt för obehöriga att få tillgång till information ur registren. Data-
inspektionen har ännu inte behandlat integritetsproblemen inom sjuk-
vårdsområdet. Inga enhetliga regler gäller sålunda för dessa register i

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Meddelande om
frågor*

Nr 6

Torsdagen den
16 januari 1975

*Meddelande om
frågor*

dag. Detta är djupt otillfredsställande, speciellt som den information som lagras är av så ömtålig natur. Inte enbart uppgifter om t. ex. psykiska eller veneriska sjukdomar är ömtåliga. Snart sagt varje diagnos innehåller känsliga omdömen. Mot denna bakgrund är det över huvud taget tveksamt om journaluppgifter skall datalagras.

Anser statsrådet att personer, intagna på sjukvårdsinrättning, skall ha rätt att slippa få sina journaluppgifter dataregistrerade, åtminstone till dess att datainspektionen har behandlat och närmare reglerat sjukvårdsdatakomplexet?

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.33.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert